

Geachte heer Verhoeve,

Graag denken netwerk Goed Boeren en Caring Farmers met de onderhandelende partijen mee hoe het bestuursakkoord kan bijdragen aan perspectief voor een natuurvriendelijke landbouw.

Het netwerk Goed Boeren, het Brabantse netwerk van boeren die werken aan een natuurinclusieve bedrijfsvoering, en het landelijke netwerk Caring Farmers zijn blij met de steun voor natuurinclusieve en biologische landbouw in het vorig jaar vastgestelde Brabantse beleidskader landbouw en voedsel. Ook in de volgende bestuursperiode hopen we op uw steun te mogen rekenen.

Deze steun is hard nodig. Natuurinclusieve en biologische landbouw dragen integraal bij aan de provinciale doelen op het gebied van waterkwaliteit, bodem, biodiversiteit, klimaat, landschap en dierenwelzijn. Tegelijkertijd is het met de hoge grondprijzen en kosten van natuurvriendelijk produceren nog steeds een uitdaging om met deze vorm van boeren een goede boterham te verdienen. Daarnaast verkeren ook deze bedrijven door de stikstofproblematiek in grote onzekerheid. Wij vragen u om de komende bestuursperiode natuurinclusieve en biologische landbouw te blijven steunen en stimuleren met de volgende concrete maatregelen:

1. Legaliseer met spoed natuurinclusieve PAS-Melders en interimers

Voor het stallenbesluit hebben bedrijven die hebben geïnvesteerd in een natuurinclusieve bedrijfsvoering een uitzondering voor stalaanpassingen gekregen. Dit zijn namelijk bedrijven die door hun (extensieve) bedrijfsvoering emissiearm zijn. Hier worden ook voorwaarden aan verbonden, zoals extensivering (maximaal 2 GVE/ha), weidegang en een bepaalde score op de biodiversiteitsmonitor. De vraag is echter wat de gevolgen zijn van de landelijke stikstofopgave en van de ontwikkeling dat ook natuurinclusieve en biologische PAS-melders in feite illegaal zijn geworden. Dit brengt veel onzekerheid met zich mee. Houd ook bij volgende stikstofmaatregelen vast aan de uitzondering voor natuurinclusieve en biologische bedrijven, legaliseer hen met spoed en geef deze boeren zekerheid dat ze niet alsnog grote investeringen in stallen of stikstofrechten moeten doen die alleen terugverdiend kunnen worden met intensivering.

Als onverhoopt op basis van het AERIUS model een natuurinclusief of biologisch bedrijf als piekbelaster wordt aangemerkt, kijk dan ook naar de bedrijfsvoering om te verifiëren of het daadwerkelijk een piekbelaster is. Zo zegt de emissiefactor van een stal bijvoorbeeld weinig over de werkelijke emissies wanneer de stal door ruime weidegang negen maanden per jaar leeg staat.

2. Help de biologische varkenshouderij aan een oplossing

Brabant telde in 2022 ruim 1000 gangbare varkensbedrijven en 27 biologische. Biologische varkens eten biologisch geteeld voer en worden het meest diervriendelijk gehouden: Zo hebben de hokken een uitloop naar buiten en zijn ze ingestrooid met natuurlijk materiaal zoals stro. Ook krijgen vleesvarkens meer dan 60% meer vierkante meter hokruimte per dier dan in gangbare bedrijven en de zeug met biggetjes krijgt de ruimte om rond te lopen en voor de biggetjes te zorgen. Niet voor niets krijgt de biologische varkenshouderij drie sterren van het Beter Leven keurmerk.

Echter, omdat het zo'n kleine sector is, is de stikstofuitstoot niet gemeten en dus niet bekend. Het gevolg is dat ze in de categorie 'overig' worden geplaatst en automatisch de hoogste emissiefactor krijgen toegekend. Een biologische varkenshouderij is daarom op papier al snel een piekbelaster. De biologische varkenshouderij verkeert hierdoor momenteel in grote onzekerheid.

Daarnaast betekent de extra ruimte per dier dat er minder dierplaatsen per stal zijn. Dat betekent ook dat de kosten van eventuele technische stalaanpassingen met minder dieren terugverdiend moeten worden en daarmee relatief hoger zijn voor een biologische varkenshouder dan voor een gangbare. Zorg daarom met spoed voor stikstofmetingen bij biologische varkenshouderijen, of help deze diervriendelijke bedrijven op een andere manier snel aan een oplossing.

3. Voorkom dat grasland naar schadelijke intensieve teelten gaat

In toenemende mate zien we dat grasland van een stoppende veehouder wordt omgezet naar schadelijke intensieve teelten, omdat die sectoren kapitaalkrachtiger zijn dan de graasdierhouderij. Ook rond natuurgebieden. Dit leidt tot meer bestrijdingsmiddelengebruik en wateronttrekkingen, wat schadelijk is voor de natuurgebieden. Ook beperkt het de mogelijkheden voor veehouders om te extensiveren. Gebruik ruimtelijke middelen om deze trend te keren. Bijvoorbeeld door in bepaalde gebieden, zoals rond natuurgebieden, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, kunstmest, beregening of scheuren van grasland te beperken of verbieden, zodat die percelen niet langer aantrekkelijk zijn voor schadelijke intensieve teelten, maar wel toegankelijk blijven voor natuurinclusieve bedrijven.

4. Laat de duurzaamheidsscore leidend zijn bij pachtuitgifte

De provincie zet actief in op duurzame pachtuitgifte, en dat is een goede zaak. Op basis van certificaten krijgt een bedrijf een duurzaamheidsscore die kan worden omgezet in een (virtuele) bijdrage aan de geboden pachtprijs. Hierdoor kan een duurzame boer dus met een lager bedrag de bieding toch 'winnen'. Toch komt het nog voor dat een kapitaalkrachtig bedrijf met een lage duurzaamheidsscore hoger kan bieden dan een natuurinclusieve boer en daarmee de grond krijgt. Zorg daarom dat natuurinclusieve en biologische bedrijven voor een redelijke prijs kunnen pachten (in lijn met de regionormen van RVO) en de grond naar de aanbieder gaat met de hoogste duurzaamheidsscore, niet de diepste portemonnee. Daarmee wordt duurzaam produceren gestimuleerd en beloond en de pachtgrond op duurzame wijze beheerd.

5. Maak afwaardering van biologische grond mogelijk

De provincie, maar ook het rijk en de EU, hebben de ambitie om het landbouwareaal dat biologisch gecertificeerd is te laten groeien. In Brabant is het doel 15% biologisch landbouwareaal in 2030. Een effectieve manier om dit te doen, is om mogelijk te maken dat biologische grond, óók buiten het natuurnetwerk, deels afgewaardeerd kan worden. Het idee is dat (omschakelende) biologische boeren de optie krijgen om op een aantal percelen de notarieel vastgelegde kwalitatieve verplichting te leggen dat het biologisch gecertificeerd moet blijven. Dit geeft zekerheid aan de provincie voor het percentage biologisch landbouwareaal. In ruil hiervoor ontvangt de boer een vergoeding van bijvoorbeeld 25% van de waarde van de grond. Dit geeft investeringsruimte aan de boer. Een win-win situatie dus. Hiermee worden bovendien de natuurwaarden van biologische percelen gewaardeerd en beloond, zoals ook gebeurt met de natuurwaarden van percelen binnen het natuurnetwerk.

6. Zorg voor betere voorwaarden voor de Beleidsregel grond voor natuurinclusieve landbouw

Met de Beleidsregel grond voor natuurinclusieve landbouw Noord-Brabant was het oorspronkelijke idee om natuurinclusieve landbouw en extensivering te stimuleren door met een revolverend fonds de boer financieel te helpen. Hierbij verkoopt de boer eigen grond aan de provincie en pacht deze terug, zodat er middelen vrijkomen om investeringen te doen. Als de agrariër dan weer geld heeft, koopt hij of zij de grond weer terug en komt het geld weer terug in het fonds.

In de uitwerking werkt dit echter anders. In de praktijk wordt er nieuwe grond van gekocht, aangezien een boer niet graag zijn huiskavel, de zekerheid onder zijn bedrijf, verkoopt. Er komen dan ook geen middelen vrij, hij krijgt alleen de mogelijkheid om een beoogd stuk grond te gaan pachten.

Het gaat om een erfpachtconstructie, waarbij de boer de grond echter de eerste 26 jaar niet eens *mag* terugkopen, en het contract niet tussentijds mag opzeggen. Ook lijkt het erop dat de erfpachtprijs (canon) hoger is dan eerder is voorgespiegeld. Zorg daarom dat de voorwaarden van deze beleidsregel evenwichtiger en aantrekkelijker worden, o.a. door tussentijdse verkoop mogelijk te maken en het te laten vallen onder reguliere pacht, of in ieder geval daarmee vergelijkbare pachtprizen te hanteren.

7. Maak het proces van een bedrijfsplan maken eenvoudiger

Om in aanmerking te komen voor deelname aan bovengenoemde *Beleidsregel grond voor natuurinclusieve landbouw* gaat een bedrijf een aantal stappen door. Het krijgt een ondernemerscoach, moet een natuurinclusief bedrijfsplan opstellen en krijgt een geldbedrag om hiervoor een adviseur in te huren. Dit plan wordt vervolgens beoordeeld door een commissie. Dit kost veel tijd en het plan heeft vaak veel slagen nodig voor het wordt goedgekeurd. Ook als een stuk grond vrijkomt dat een boer met een goedgekeurd bedrijfsplan graag via deze route wil pachten, kost dit proces veel tijd, waardoor de grond soms alweer weg is. Kijk bij de evaluatie van deze regeling in 2023 of dit proces efficiënter ingericht kan worden. Bijvoorbeeld door beknoptere beschrijvingen van de plannen toe te staan en na goedkeuring van het plan op voorhand als provincie samen te gaan zitten met de boer en afspraken te maken wat er mogelijk is, als er daadwerkelijk een perceel vrijkomt.

We verzoeken u dan ook om deze aanbevelingen op te nemen in het bestuursakkoord.

Met vriendelijke groet,
namens Caring Farmers en netwerk Goed Boeren,

Ruud Zanders,
voorzitter Caring Farmers

Jan van den Broek,
voorzitter netwerk Goed Boeren